

Litt blandet drops med jubileumssmak – En notis

Av Olav M. Skulberg, NIVA-ist og hydrobiolog, Spydeberg

Som aktiv i tidsskriftet VANNs første redaksjonskomité og trofast medlem i foreningen gjennom de tilbakelagte femti år, vil jeg gjerne komme med disse refleksjonene.

Aktuelt ultimo 2014

Det har vært en glede å erfare hvordan jubilanten fortjener den heder som oppmerksomheten på 50-årsmarkeringen har gitt. Spesielt gjelder det at Norsk vannforening framstår som en aktiv, kompetent kunnskapsbygger, både vannfaglig og holdningsskapende på sitt felt i samfunnet.

Tidsskriftet

Ikke minst tidsskriftet VANN bidrar stadig positivt. Det gir verdig innhold og respekt for bestrebelsene Norsk vannforening står for. Skriftet har blitt en publikasjon med faglig tyngde og spenst. Noe som gjør det til en selvfølgelig kilde for sakkunnskap til profesjonelle og offentlighet.

Forsidene er en fryd for øyet, men ryggssidene burde bli forbeholdt fortegnelsen over det faglige stoffinnholdet i heftet. Det ble nyskapende med engelsk "summary" på fagartikler. Men kanskje burde det også konsekvent være en engelsk ordlyd av fagartiklenes overskrift. Likeledes kunne figurer og tabeller ha forklaring i engelsk versjon. I tråd med dette bør vel navnet på tidsskriftet få en tilføyelse: VANN - AQUA NORWEGICA. Det vil forstås verden over.

Modningens år

Tilbakeblikket og vurderingene av foreningens virksomhet gjennom de forløpne fem dekadere er fortjenstfullt behandlet av Øyvind Nøttestad og

Haakon Thaulow (VANN nr. 1 og 2, 2014). Dette var en periode Norsk vannforening virket da det fant sted en eventyrlig utvikling på det vannfaglige området, vitenskapelig og teknologisk. En utvikling drevet fram av relevant internasjonal forskning og ingeniørkunst, også med vesentlig norsk utfoldelse. Det er bare å legge på bordet heftene av VANN, den første årgangen 1966 og den førtiniende årgangen 2014 ved siden av hverandre. Du blir forbauset og begeistret over det som er virkeliggjort på fagfeltene, fra pionértiden til dagens situasjon.

Liv og lære

Paradigmeskifte er et begrep for omskiftninger innenfor vitenskap og samfunnsliv som radikalt forandrer menneskenes liv og lære. Noe slikt har funnet sted på arbeidsområdet til vannsektoren i tidsrommet som er tilbakelagt.

Dette kommer også til syne i endringer av hvordan kommunikasjonen av informasjon mellom forskere/fagfolk og beslutningstakere arter seg, og hvilken betydning ekspertene får i sin rådgivning.

På tiden da Norsk vannforening ble stiftet, var den rådende oppfatningen at politikk og vitenskap var atskilte sfærer. Men det var nødvendig da som nå med nære relasjoner mellom kunnskapskilder og myndigheter i forvaltningen av vannressursene. Det heter at 1960- og deler av 1970-årene var "den objektive vitenskapens storhetstid". Først ut i 1970-årene fikk forskningsidealet et mer sammensatt innhold som grunntanke, i tråd med at flere faglige aktører inngikk i samhandling om oppgaveløsning

innen vannsektoren. (Denne problemstillingen er belyst i prosjektet: *Voice of nature – representing nature in environmental policy negotiations*, Norsk miljøforskning mot 2015, ledet av professor Per Østby, Institutt for tverrfaglige kulturstudier, NTNU).

Ettertanke

La oss som eksempel betrakte i forstørrelsesglass avsnittet i beretningen til Haakon Thaulow med formuleringen ”*Reguleringen av Femunden – foreningen tar nesten stilling, – og lærer*”. (VANN, nr. 2, 2014, side 168).

Den siste halvdel av det 20. århundre ble på hydrobiologiens praktiske forskningsfelt i stor grad preget av behovet for å forankre vannressursforvaltningen på et økologisk grunnlag. Et større internasjonalt limnologisk forskningsprogram - med basis i UNESCO og IUCN (International Union for the Conservation of Nature and Nature Resources) – ble under navnet Project AQUA etablert i 1960-årene. Norge kom med i arbeidet. Vannforekomstene rundt Sølenmassivet (Hedmark) med sine egenartede naturforhold fikk aktuell oppmerksomhet som vitenskapelige forskningsobjekter. Femunden - landets nest største naturlige innsjø, med historie i tid tilbake til Nedre Glåmsjø (den postglaciale bresjøen under innlandsisens avsmeltningssperiode) – ble tillagt stor naturvitenskapelig verneverdi. Dette forholdet, sammen med vurderingene av de øvrige praktiske og økonomiske konsekvenser av en vassdragsregulering, innebar at Femunden ble behørig vernet mot kraftutbygging.

Kraftutbygging var i 1960-årene blitt et kjernesporsmål innen vassdragsforvaltning i Norge. Politisk var det nå toneangivende at natur-

hensyn måtte bygges inn i planlegging og lovverk. Dette skulle gis høyere prioritet i beslutningsprosessene på alle sektorer i samfunnet. Vernet av Femunden ble en milepæl for dette prinsippet. Og i harmoni med denne progresjonen lå forståelsen og aksepten for å sikre at akvatiske økosystemer ble inkludert i oppgavene med fredning av norsk natur.

Norsk vannforening ikke bare lærte av Femundsaken. Vi var pionérer, ble veivisere i landet for den framtidrettede, kunnskapsbaserte forvaltningen som førte til dagens standard, med bestrebelsen ”*god beskyttelse og balansert bruk av vannressursene*”.

Stadig pionértid

Rikdommen på vann – og alt hva det rommer – er Norges fremste fornybare naturressurs. Og aldri før har det vært så viktig for Norsk vannforening å leve opp til formålsparagrafens mantra, som det blir i de neste 50 år:

”*Norsk vannforening har som formål å virke for god beskyttelse og balansert bruk av vannressursene gjennom å spre opplysning og fremme kunnskap og debatt om vannfaglige problemstillinger.*”

Denne leveregelen bør derfor heretter obligatorisk være å finne lesbar på veggen over senga til hvert enkelt medlem av foreningen.

”*Kunnskap skal styra rike og land og yrke skal båten bera.*”

A.O.Vinje (1818-1870).